

SKOLĒNU MĀCĪŠANĀS MOTIVĀCIJAS SAISTĪBA AR SKOLĒNA UN SKOLOTĀJA INDIVIDUĀLAJĀM ĪPATNĪBĀM UN DARBA STILU

Connection between Students Learning Motivation and Personal Peculiarities of Students and Teachers and Working Style of Teachers

Juris Porozovs

Silvija Kristapsone

Anda Kauliņa

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija, Latvija

Abstract. Proficiency of students obtained during teaching process in school determine their competitiveness in the labour market. One of the most important factor for raising students' achievements is learning motivation. The survey of 482 teachers from different Latvia schools about students learning motivation was carried out. Study results showed that teachers consider that the most popular subjects among students are English language, informatics and sports. One of the most suitable teaching methods is laboratory works. Various factors influence students' learning motivation but the most important of them are the interest about subject, the desire to make a career and sense of duty. The ability of teacher to create interest about subject depends from his or her attitude to students as well as from working style.

Keywords: students, teachers, learning motivation, personal peculiarities, study subjects.

Ievads

Introduction

Prasmes, kādas jaunieši apgūst izglītības sistēmā, noteiks viņu konkurētspēju darba tirgū. 2012. gada Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programmas (PISA) pētījumu veikto mērījumu rādītāji ir kļuvuši par ES dalībvalstu izglītības sistēmu kvalitātes rādītājiem. Rezultāti liecina, ka Latvijas skolēnu sasniegumi matemātikā un dabaszinātnēs ir vidējo sasniegumu līmenī, bet lasīšanā Latvijas skolēnu sasniegumi joprojām ir statistiski nozīmīgi zemāki par OECD valstu vidējiem rādītājiem. Tieši skolēnu mācību motivācijas paaugstināšana ir pamats šo rādītāju pozitīvām izmaiņām nākotnē.

Skolēnu mācīšanās motivācijas trūkumam var būt dažādi iemesli. Reizēm bērni nesaprot, kur skolā mācītais varētu noderēt reālajā dzīvē. Nepatiku pret mācībām var radīt arī negatīvas emocijas, ko var raisīt, piemēram, nesaskaņas ar

klasesbiedriem vai sliktas attiecības ar skolotājiem. Nevēlēšanos mācīties var radīt arī kāda konkrēta priekšmeta nesaprašana. Bieži vien skolotāju vai klases nievājošās attieksmes dēļ bērniem rodas bailes uzdot nesaprastus jautājumus, kā rezultātā viņi izvēlas vieglāko ceļu – nemācīties (Reķe, 2014). Lai veicinātu skolēnu mācīšanās motivāciju, ļoti svarīgi ir izvērtēt faktoros, kas to veicina un kas to kavē, noskaidrot kā skolotājam jārikojas, lai motivētu skolēnus mācīties.

Motivācija apzīmē procesus, kas ierosina, aktivizē un ievirza izturēšanos, izskaidro cilvēka rīcību un ietver sevī vajadzības, intereses un citus uzvedību veicinošus un vadošus elementus, kas ar attiecīgo darbību raksturo cilvēka personību (Borns & Ruso, 2001). Psiholoģijā pastāv 4 motivācijas koncepcijas: 1. Vienīgā motīva pieeja– kad pastāv viens dominējošs motīva veids, kas ir visu cilvēka centienu pamatā, kas ietekmē gan apzinātos, gan neapzinātos procesus. 2. Divējādības pieeja– kad enerģiju un ievirzi dod divu pretēju spēku mijiedarbība. 3. Daudzmotīvu pieeja– kad pastāv daudzi motīvi, kas vienlaikus aktīvi virza uzvedību. 4. Hierarhiskā pieeja– kad cilvēks savas vajadzības apmierina pēc hierarhijas principa (Geidžs & Berliners, 1998). Izšķir iekšējo un ārējo motivāciju. Iekšējā motivācija ir tad, ja pati rīcība sagādā prieku un apmierinājumu, kā pamatā ir veselīga zinātkāre. Ārējā motivācija ir atzīmes, vērtējums un cita veida apbalvojumi vai sodi.

Pastāv dažādas pieejas kā skolotājs motivē skolēnu mācīties. Tās var būt saistītas ar audzēkņa patstāvības atbalstīšanu, bet var būt vērstas uz kontrolēšanu un zināšanu pārbaudi (Homstra et al., 2015). Viens no galvenajiem priekšnosacījumiem motivācijas veidošanai ir cilvēka vajadzības (Ādlers, 1992). Cilvēka vajadzību apmierināšanā pastāv zināma secība – vajadzības tiek apmierinātas saskaņā ar to svarīgumu (Крайг & Бокум, 2005). Bērna vēlme līdzdarboties mācību stundās ir atkarīga no skolotāja prasmes viņus motivēt mācīties. Lai skolēni būtu motivēti mācīties, viņiem ir jāsaprot iespējas sasniegt rezultātu, un viņiem ir jāsaprot uzdevuma nozīmīgums (Brophy, 2010).

Jāatzīmē, ka motivācija ir tikai viens no faktoriem, kas noved pie sasniegumiem. Svarīga nozīme ir arī talantam, spējām, īpašam kognitīvajam stilam, iespējamai sensorai deprivācijai utt. Spējas pastiprina sasniegumu motivācijas veidošanos, un augsta sasniegumu motivācija ļauj izpausties spējām (Сидоренко, 2001). E. Maslo atzīmē, ka pastāv vismaz trīs pieejas spēju noteikšanai: spējas ir bioloģiski noteiktas, spējas tiek iegūtas dzīves laikā un integrētā pieeja – iedzimto un iegūto spēju dialektika (Maslo, 2003). Spējas nav personības stabila pazīme, tās var parādīties noteiktā laikā, pie kam spēju attīstība nevar notikt bez cilvēka gribas piepūles. Motivētas rīcības pastiprināšanai ir nepieciešams ārējs faktors, ko skolēns uztver pozitīvi un arī tālejošs mērķis (Baltušīte, 2006). Konstatēts, ka studentu mācīšanās motivāciju ietekmē tādi faktori kā nodarbību kvalitāte un mācību vides aprīkojums (Abdul Aziz et al., 2015). Skolēnu mācīšanās motivācija ir cieši saistīta ar viņu mērķi,

vēlēšanos gūt panākumus un skolotāja prasmi stimulēt skolēnu izziņas aktivitāti (Grayetal., 2015).

Mācību – izziņas motivācija veidojas mācību darba laikā, tāpēc ir svarīgi kā mācību darbs tiek organizēts. Galvenie mācību motivācijas veidošanās faktori ir: 1. Mācību materiāla saturs, kur jāņem vērā skolēna vajadzības un jācenšas skolēnus piesaistīt emocionāli. 2. Mācību darbības organizēšana, lai skolēniem būtu skaidrs iemesls, kāpēc nepieciešams mācīties. 3. Mācību darba kolektīvās formas – iesaistot bērnus grupu darbā. 4. Mācību darba vērtējums. 5. Skolotāja darba stils (Защюк, 2002).

Pētījuma mērķis bija noskaidrot skolotāju uzskatus par skolēnus interesējošiem mācību priekšmetiem un piemērotākajām mācību metodēm, skolēnu motivāciju ietekmējošiem faktoriem, kā arī skolēnu un skolotāju īpatnībām, kas saistītas ar skolēnu mācīšanās motivācijas veidošanos.

Metodika *Methodology*

Pētījumā tika veikta dažādu Latvijas skolu skolotāju anketēšana par jautājumiem, kas saistīti ar skolēnu mācīšanās motivāciju. Pētījumā pielietotā aptaujas anketa sastāvēja no 24 jautājumiem, kas aptvēra vairākas jautājumu grupas: Par kādiem mācību priekšmetiem skolēniem kopumā ir interese? Kādi faktori ietekmē skolēnu mācīšanās motivāciju? Kādi faktori visvairāk traucē sasniegt augstus mācību rezultātus? Kādas skolēnu un skolotāju īpatnības saistītas ar skolēnu mācīšanās motivācijas veidošanos? Raksta apjoma ierobežojuma dēļ tiek atspoguļoti aptaujas atsevišķu tematisko virzienu rezultāti. Anketu izstrādāja raksta autori. Aptaujas jautājumu iekšējās saskaņotības raksturojošais Kronbaha alfas koeficients līdzinās 0,923.

Aptauja tika veikta interneta vidē, nosūtot 794 Latvijas vispārizglītojošo skolu vadībai lūgumu aicināt savas skolas skolotājus piedalīties aptaujā. Rezultātā tika iegūtas 482 anketas. 93 % anketas aizpildījušo skolotāju bija sievietes un 7% - vīrieši. Lielākā daļa uz anketām atbildējušo skolotāju bija vecumā no 41-50 gadiem (37,6 % skolotāju) un vecumā no 51-60 gadiem (33,7 % skolotāju), 8,9 % skolotāju bija vecumā no 61 līdz 70 gadiem. Skolotāji, kas jaunāki par 40 gadiem veidoja tikai 19,7 % no respondentu skaita. 8,3 % respondentu bija sākumskolas skolotāji, 26,4 % - pamatskolas skolotāji, 47,6 %-vidusskolas skolotāji un 11,6 % respondentu bija ģimnāzijas skolotāji, 6 % respondentu pārstāvēja profesionālās vidusskolas, tehnikumus un arodskolas. 21 % respondentu bija no Rīgas skolām, 6,4 % - no Pierīgas skolām; 9,4 % respondentu pārstāvēja Latvijas 9 pilsētu skolas, 35,1 % bija no mazpilsētas skolām, bet 28,1 % respondentu pārstāvēja Latvijas lauku teritoriju skolas.

Salīdzinoši liela daļa pētījuma dalībnieku bija matemātikas un informātikas skolotāji (22,8 %), otra lielākā grupa bija latviešu valodas un literatūras skolotāji (13,5 %), trešā - svešvalodu skolotāji (10,8 %). Respondentu vidū bija arī sociālo zinību skolotāji - 6,4 %, dabaszinātņu skolotāji - 5,2 % un citu priekšmetu skolotāji. Aptaujas jautājumi tika veidoti ar piedāvātām izvēlēm, kas jānovērtē Likerta skalā no 1 līdz 6. Tika piedāvāta arī izvēle "cita atbilde", ko respondenti brīvi paskaidroja. Iegūto rezultātu analīzē pielietotas aprakstošās statistikas analīzes un secinošās statistikas - vienfaktora dispersijas analīzes metode. Veiktā dispersiju analīze ļauj savā starpā salīdzināt skolotāju atbildes pēc skolas tipa, skolas atrašanās vietas, skolotāja mācāmā priekšmeta un skolotāja vecuma.

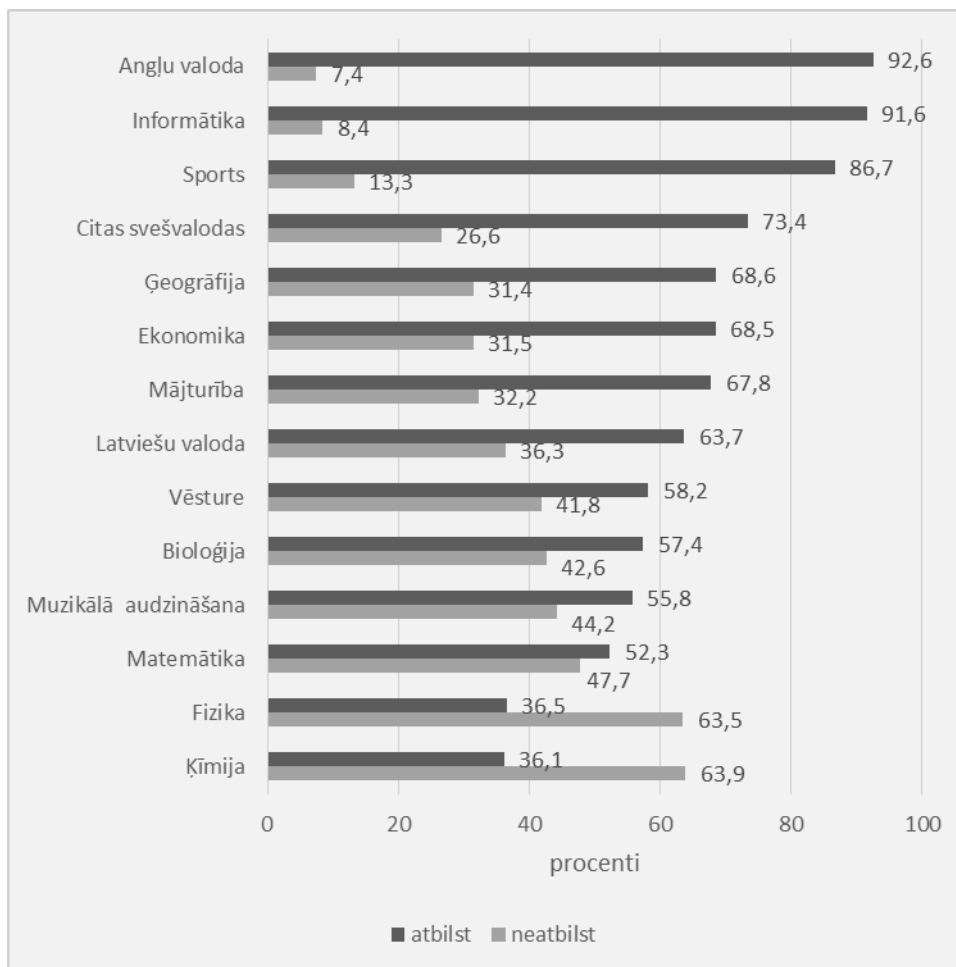
Rezultāti

Results

Skolotāju vērtējumā par kādiem mācību priekšmetiem skolēniem ir interese, līderpozīcija ieņem angļu valoda, informātika un sports (skat. 1.att.). 92,6 % aptaujāto skolotāju piekrīt apgalvojumam, ka angļu valoda interesē skolēnus un 91,6 % skolotāju atzīmē, ka skolēnus interesē informātika. Šiem priekšmetiem seko citas svešvalodas, ģeogrāfija, ekonomika, mājturība un latviešu valoda. 52,3 % skolotāju piekrīt apgalvojumam, ka matemātika interesē skolēnus, bet gandrīz tikpat daudz (47,7 %) uzskata, ka matemātika neinteresē skolēnus. Savukārt, lielākā daļa skolotāju fiziku un ķīmiju novērtē kā priekšmetus, kas kopumā neizraisa skolēnu interesi.

Šobrīd pieprasījums pēc prasmēm zinātnē, tehnoloģijās, inženierzinātnēs, matemātikā ir liels, un nākotnē sagaidāms tā pieaugums. Piemēram, ASV prognozē, ka tuvākajās desmitgadēs tas pieaugs par 20 % (U.S. Congress Joint Economic Committee, 2012). Arī Latvijas Ekonomikas ministrija norāda, ka vidējā termiņā un ilgtermiņā Latvijas ekonomikas pārstrukturizācijas iespaidā, pieaugs pieprasījums pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem. Sagaidāms, ka palielināsies pieprasījums pēc inženierzinātņu un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas speciālistiem (Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam apstiprināšanu, 2014).

Kā liecina pētījuma rezultāti, lai gan par informātiku skolēniem ir liela interese, tomēr nepieciešams veicināt skolēnu intereses veidošanos arī par matemātiku un dabaszinātnēm.

1.att. Skolotāju uzskati par skolēnus interesējošiem mācību priekšmetiem (% no respondentu skaita)

Fig. 1 Opinion of teachers about subjects, which are interesting for students (in % from number of respondents)

Komentējot skolēnu intereses veidošanos par mācību priekšmetiem, skolotāji atzīst, ka intereses par kādu mācību priekšmetu veidošanā liela loma ir tieši skolotājam – tā atkarīga no viņa profesionālās meistarības un spējas motivēt skolēnus. Tajā pašā laikā skolotāji atzīmē, ka skolēnu interese lielākoties ir par to, kas prasa mazāk piepūles. Vidusskolā skolēni jau seko līdzībai sabiedrības attieksmei pret profesijām, darba tirgus pieprasījumam, atalgojumam. Ja pēc minētiem aspektiem tiek izdarīta profesijas izvēle, tad arī skolēns koncentrējas uz priekšmetiem, kuri ir saistīti ar viņa nākamo profesiju.

Veiktā dispersijas analīze parāda, ka skolēnu interese par noteiktiem mācību priekšmetu atšķiras pēc skolas tipa; pēc skolas atrašanās vietas (Rīga, mazpilsēta, lauki un tml.); pēc priekšmeta, ko skolotājs māca (skat. 1.tab.).

1.tab. Skolotāju atbilžu par skolēnu interesi par dažādiem mācību priekšmetiem dispersijas analīzes rezultāti*

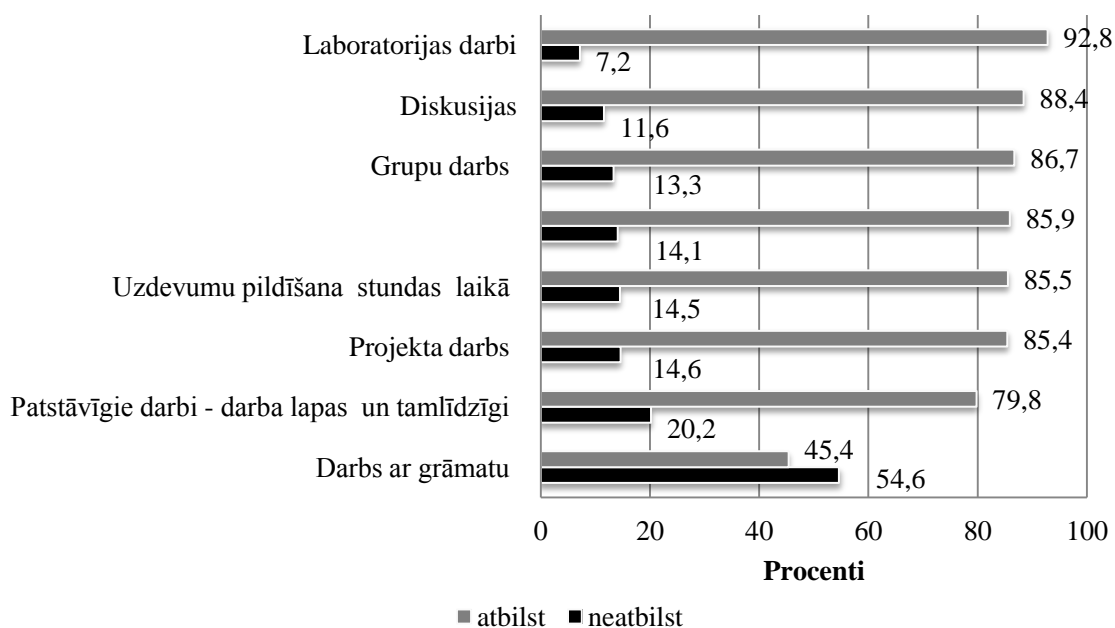
*Table 1 Results of the variance analysis of teachers' answers about students' interest in different subjects**

Faktori	Skolas tips		Atrašanās vieta		Priekšmets		Skolotāja vecums	
	F	p	F	p	F	p	F	p
Priekšmets								
Matemātika	5,41	0,000	1,03	0,419	2,87	0,000	0,660	0,620
Informātika	1,11	0,354	2,02	0,030	1,14	0,302	2,195	0,069
Fizika	2,95	0,002	1,31	0,221	1,22	0,224	1,315	0,264
Ķīmija	2,00	0,038	1,70	0,078	1,27	0,181	1,331	0,257
Bioloģija	1,98	0,040	3,48	0,000	1,33	0,142	1,840	0,120
Ģeogrāfija	1,73	0,080	1,66	0,087	1,36	0,122	1,921	0,106
Ekonomika	3,25	0,001	1,10	0,359	1,33	0,143	1,760	0,136
Vēsture	1,41	0,182	1,16	0,314	1,27	0,180	3,250	0,012
Angļu valoda	2,00	0,038	1,77	0,065	2,29	0,001	1,187	0,316
Citas svešvalodas	1,47	0,158	1,42	0,168	1,77	0,016	0,477	0,752
Latviešu valoda	1,05	0,397	2,03	0,029	1,88	0,009	2,547	0,039
Sports	7,51	0,000	4,16	0,000	2,72	0,000	0,837	0,502
Muzikālā audzināšana	2,12	0,027	3,16	0,001	2,02	0,004	1,089	0,361
Mājturība	5,98	0,000	2,43	0,008	2,62	0,000	1,438	0,220

*F -Fišera testa vērtība, p –nozīmības līmenis *F –Value of Fisher test, p –significance level

Tieši sākumskolu skolotāji (n=40) visaugstāk ir novērtējuši skolēnu interesi par matemātiku (vērtējuma vidējais aritmētiskais lielums M=4,3 punkti); pamatskolas skolotāji - interesi par fiziku (n=127, M= 3,4) un bioloģiju (M=3,8). Interesi par ķīmiju līdzīgi vērtē sākumskolas, pamatskolas, vidusskolas, ģimnāzijas skolotāji (M=3,3). Ģimnāzijas skolotāju vērtējumā visaugstākā interese ir par ekonomiku (n=56, M=4,2) un angļu valodu (M=5,0). Sākumskolas un pamatskolas skolotāju vērtējumā skolēniem ir augstāka interese par sportu, muzikālo audzināšanu un mājturību. Lauku skolās interese par informātiku ir novērtēta augstāk (M=4,8) nekā Rīgā (M=4,3). Interesi par bioloģiju augstāk novērtēja republikas pilsētu skolu skolotāji (M=4,0), pretstatā laukiem (M=3,8), Rīgai un Pierīgai (M=3,4). Vērtējot skolēnu interesi par mācību priekšmetiem, jāsecina, ka skolēnu intereses viszemāk vērtē tieši paši konkrēto priekšmetu skolotāji, un tas ir skaidrojams ar objektīvāku šī jautājuma novērtējumu.

Skolotāju vērtējumā kā piemērotākās mācību metodes tiek atzītas laboratorijas darbi (92,8 % aptaujāto skolotāju norāda, ka laboratorijas darbi interesē skolēnus), diskusijas, grupu darbs, prezentācijas vai jaunā materiāla izklāsts, uzdevumu pildīšana stundas laikā un projekta darbs, kā arī patstāvīgie darbi (skat. 2.att.). Skolotāju domas dalās par darbu ar grāmatu (tikai 45,4 % aptaujāto skolotāju atzīst, ka skolēni ir ieinteresēti darbā ar grāmatu).

2.att. Skolotāju viedoklis par piemērotākajām mācīšanas metodēm (% no respondentu skaita).

Fig. 2 *Opinion of teachers about most suitable teaching methods (in % from number of respondents).*

Pārbaudot, vai pastāv atšķirības piemērotāko mācību metožu novērtējumā skolotājiem pēc dažādām pazīmēm nodalītās grupās (skat. 2. tab.), jāsecina, ka tieši pasniedzamais priekšmets, tā specifika visbiežāk nosaka atšķirīgas mācību metodes. Darbu ar grāmatu kā piemērotāko mācību metodi atzīst sākumskolas priekšmetu (n=45, M=3,7) un valodu skolotāji (n=117, M=3,6), laboratorijas darbus - sākumskolas priekšmetu (n=45, M=4,7), matemātikas un dabas zinātņu skolotāji (n=135, M=4,6); grupu darbu - latviešu valodas un literatūras skolotāji (n=65, M=4,7), sākumskolas skolotāji (n=45, M=4,6).

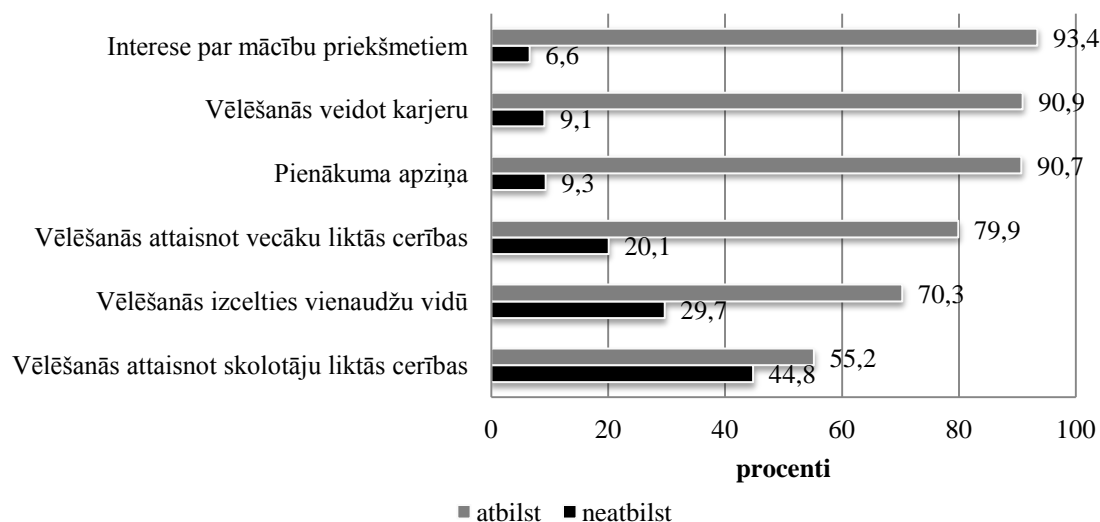
Projektu darbus, kā piemērotākās metodes, augstāk vērtē sākumskolu (n=40, M=4,7) skolotāji. Patstāvīgo darbu, kā piemērotākās metodes, augstāk vērtē lauku skolotāji (n=135, M=4,27). Piemērotāko mācību metožu vērtējumu nav ietekmējis skolotāja vecums.

2.tab. Skolotāju atbilžu par piemērotākajām mācību metodēm dispersiju analīze*
Table 2 Results of the variance analysis of teachers' answers about most suitable teaching methods*

Faktori	Skolas tips		Atrašanās vieta		Mācību priekšmets		Skolotāja vecums	
	F	p	F	p	F	p	F	p
Skolotāja prezentācijas vai jaunā materiāla izklāsts	1,465	0,158	0,401	0,946	1,529	0,056	0,359	0,838
Darbs ar grāmatu	1,081	0,375	0,949	0,487	1,676	0,026	0,613	0,654
Laboratorijas darbi	1,829	0,061	1,248	0,258	2,14	0,002	1,852	0,118
Grupu darbs	1,586	0,117	1,114	0,35	1,735	0,019	1,243	0,292
Diskusijas	0,74	0,672	0,579	0,831	1,232	0,212	0,591	0,670
Patstāvīgie darbi - darba lapas un tml.	1,800	0,066	1,952	0,037	1,469	0,075	0,599	0,663
Uzdevumu pildīšana stundas laikā	0,97	0,464	1,059	0,392	0,857	0,657	1,021	0,396
Projekta darbs	2,106	0,030	1,125	0,341	1,235	0,209	0,012	1,000

*F -Fišera testa vērtība, p –nozīmības līmenis *F –Value of Fisher test, p –significance level

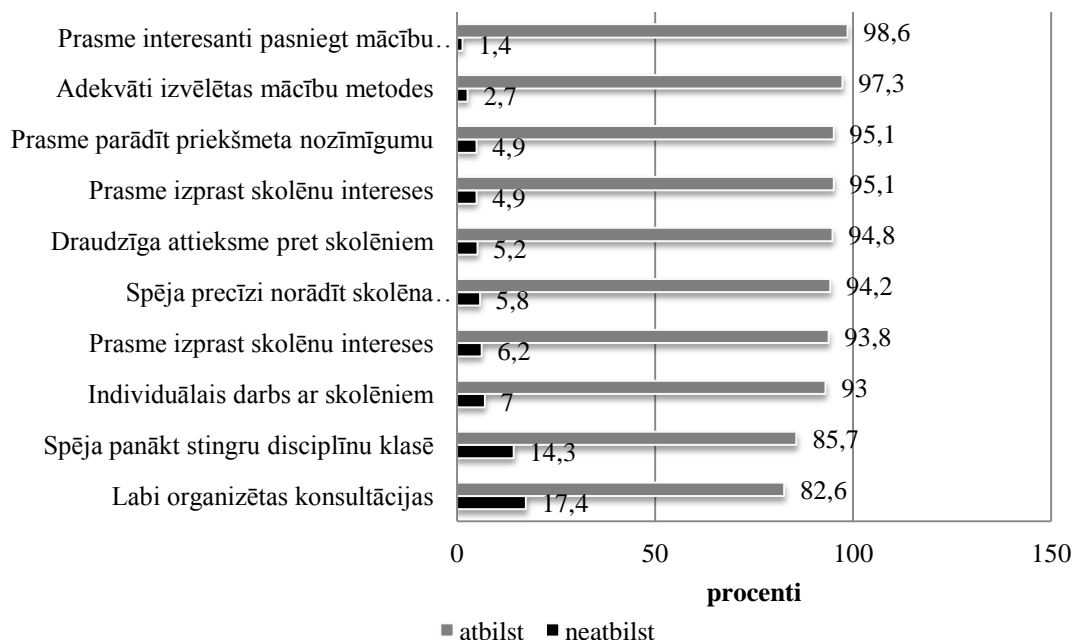
Vislielākais skaits skolotāju (93,4 %) skolēnu mācīšanās motivāciju saista ar viņu interesi par mācību priekšmetu (skat. 3.att.). Skolotāji uzskata, ka skolēnu mācīšanās motivācija ir cieši saistīta arī ar vēlēšanos veidot karjeru (tā domā 90,9 % aptaujāto skolotāju) un pienākuma apziņu (90,7 % skolotāju). Salīdzinoši mazāks skaits skolotāju skolēnu mācīšanās motivāciju saista ar vēlēšanos attaisnot vecāku liktās cerības (79,9 % skolotāju) un vēlēšanos izcelties vienaudžu vidū (70,3 % skolotāju). Vismazākais skolotāju skaits skolēnu mācīšanās motivāciju saista ar viņu vēlēšanos attaisnot skolotāju liktās cerības (55,2 % aptaujāto skolotāju piekrīt šim viedoklim). Daudzi skolotāji norāda, ka skolēnu mācīšanās motivācija ir saistīta ar ģimenes tradīcijām, audzināšanu, skolēnu ieinteresētību mācību procesā, spējām, zinātkāri, spēju uztvert informāciju, rakstura īpašībām un citiem faktoriem.

3.att. Skolotāju viedoklis par jautājumu, kādas skolēna individuālās īpatnības ir cieši saistītas ar mācību motivācijas veidošanos (% no respondentu skaita)

Fig. 3 *Opinion of teachers about question what individual peculiarities of student are closely connected with formation of learning motivation (in % from number of respondents)*

Vislielākais skaits aptaujāto skolotāju norāda, ka skolēnu mācīšanās motivācija ir saistīta ar skolotāja spēju interesanti pasniegt mācību priekšmetu (skat. 4.att.). 98,6 % skolotāju norāda, ka šis apgalvojums atbilst patiesībai.

4.att. Skolotāju viedoklis par jautājumu, kādas skolotāja individuālās īpatnības ir cieši saistītas ar mācību motivācijas veidošanos (% no respondentu skaita)

Fig. 4 *Opinion of teachers about question what individual peculiarities of teacher are closely connected with formation of learning motivation (in % from number of respondents)*

Skolotāji domā, ka skolēnu mācīšanās motivācijas veidošanā liela nozīme ir arī skolotāja spējai adekvāti izvēlēties mācību metodes (97,3 %), prasmei parādīt priekšmeta nozīmīgumu (95,1 %), prasmei izprast skolēnu intereses (95,1 %), draudzīgai attieksmei pret skolēniem (94,8 %), spējai precīzi norādīt skolēna veicamos uzdevumus (94,2 %), prasmei izprast skolēnu intereses (93,8 %) un individuālajam darbam ar skolēniem (93 %). Salīdzinoši mazāks skaits skolotāju skolēnu mācīšanās motivāciju saista ar skolotāja spēju panākt stingru disciplīnu klasē (85,7 %) un labi organizētām konsultācijām (82,6 %). Skolotāji norāda, ka svarīga nozīme skolēnu mācīšanās motivācijas veidošanā ir arī paša skolotāja motivācijai un ieinteresētībai, skolotāja erudīcijai, spējai ticēt skolēniem un radīt viņos uzticību un daudzām citām skolotāja īpašībām.

Secinājumi **Conclusions**

1. Skolotāji uzskata, ka Latvijas skolēniem ir liela interese par angļu valodu, informātiku un sportu, bet salīdzinoši neliela interese par matemātiku un dabaszinātņu priekšmetiem. Skolēnu intereses par noteiktiem mācību priekšmetiem atšķiras pēc skolas tipa, atrašanās vietas un skolotāja mācāmā priekšmeta.
2. Skolotāji, kā piemērotas mācību metodes vērtē laboratorijas darbus, diskusijas, grupu darbu, prezentācijas vai jaunā materiāla izklāstu, uzdevumu pildīšanu stundas laikā, projekta darbus un arī patstāvīgos darbus. Skolotāju domas par darbu ar grāmatu ir atšķirīgas. Pasniedzamais priekšmets un tā specifika nosaka atšķirīgas mācību metodes stundās.
3. Vislielākais skaits skolotāju (98,6 %) skolēnu mācīšanās motivāciju saista ar viņu interesi par mācību priekšmetu. Skolotāji uzskata, ka svarīgi faktori, kas ietekmē skolēnu mācīšanās motivāciju ir arī vēlēšanos veidot karjeru un pienākuma apziņu.
4. Skolotāji uzskata, ka svarīga loma skolēnu mācīšanās motivācijas veidošanā ir skolotāja spējai interesanti pasniegt mācību priekšmetu, prasmei adekvāti izvēlēties mācību metodes, prasmei parādīt priekšmeta nozīmīgumu, spējai izprast skolēnu intereses, draudzīgai attieksmei pret skolēniem, spējai precīzi norādīt skolēna veicamos uzdevumus, prasmei izprast skolēnu intereses un individuālajam darbam ar skolēniem.

Summary

Future expectations show that the demand for highly qualified specialists in Latvia will increase. Learning motivation is one of the most important factor for raising students' achievements. Students' learning motivation depends from their interests and peculiarities of personality as well as from working style of teacher and ability to inspire and captivate

students. The questionnaire of teachers from different Latvia schools about students' learning motivation was carried out. The survey was placed in the Internet and sent to administration of 794 Latvia schools with the request to ask teachers to participate in the survey. 482 replies to the questionnaire were got from teachers. The results of the questionnaire showed that teachers consider that the most popular study subjects among students are English language, informatics and sports. Mathematics and especially science subjects are less popular. At the same time the interest of students for different subjects depend from school type, location of school and subject teacher. Teachers consider that the most appropriate teaching methods from the viewpoint of students are laboratory works, discussions, presentations and narration of new material, project works and independent works. The majority of teachers (98,6 %) students learning motivation connect with interest about subject. The other important factors that influence students learning motivation are desire to make a career, and sense of duty. Teachers of Latvia schools consider that important personal peculiarities of teachers, which motivate student to learn, are ability to present subject in a fascinating way, ability to choose adequate teaching methods, capability to understand students' interests, friendly attitude toward students, the ability to point out clearly the students' tasks, ability to understand students' interests and individual work with students.

Literatūra References

- Abdul, A. S. F., Manap, J., Kasim, A. C., Nasir Selamat, M., Tambi, N., & Idris, F. (2015). Does classroom characteristic truly stimulate learning motivation and performance? Reporting from Malaysian undergraduates' perception. *Asian Social Science*, 11, (15), 84-95.
- Ādleris, A. (1992). *Psiholoģija un dzīve*. Rīga: IDEA.
- Baltušīte, R. (2006). *Skolotāja loma mācīšanās motivācijā*. Rīga: RaKa.
- Borns, L. E., & Ruso, N. F. (2001). *Psiholoģija*. Rīga: RaKa.
- Brophy, J. (2010). *Motivating students to learn. Mahwah*. New York: Taylor Francis.
- Geidžs, N. L., & Berliners, D.C. (1998). *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Gray, D. L., Chang, Y., & Anderman, E. M. (2015). Conditional effects of mastery goal structure on changes in students' motivational beliefs: Need for cognition matters. *Learning and Individual Differences*, 40, 9-21.
- Hornstra, L., Mansfield, C., van der Veen, I., Peetsma, T., & Volman, M. (2015). Motivational teacher strategies: the role of beliefs and contextual factors. *Learning Environments Research*, 18, (3), 363-392.
- Maslo, E. (2003). *Mācīšanās spēju pilnveide*. Rīga: RaKa.
- Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam apstiprināšanu*. LR Saeima. (2014. gada 22. maijs). Skatīts <http://likumi.lv/doc.php?id=266406>
- Reķe, A. (2014). Bērns grib labāk mācīties – kā to panākt? Skatīts <http://vecakosanas.espati.lv/index/view/raksts/Berns-GRIB-labi-macities---ka-to-PANAKT/id/3359/>
- U.S. Congress Joint Economic Committee (2012). *STEM Education Preparing for the Jobs of the Future. A Report by the Joint Economic Committee Chairman's Staff Senator Bob Casey, Chairman*. Retrieved from http://www.jec.senate.gov/public/_cache/files/6aaa7e1f-9586-47be-82e7-326f47658320/stem-education---preparing-for-the-jobs-of-the-future-.pdf

Juris Porozovs, Silvija Kristapone, Anda Kauliņa. Skolēnu mācīšanās motivācijas saistība ar skolēna un skolotāja individuālajām īpatnībām un darba stilu

Крайг, Г. & Бокум, Д. (2015). *Психология развития*. 9-е изд. Москва, Санкт-Петербург, Нижний Новгород, Воронеж, Ростов-наДону, Екатеринбург, Самара, Новосибирск, Киев, Харьков, Минск: Питер.

Сидоренко, Е. (2001). *Мотивационный тренинг*. Санкт-Петербург: Питер.

Занюк, С. (2002). *Психология мотивации*. Киев: Ника-Центр.